

जो कायदा मोडेल, त्याला आम्ही सोडणार नाही : मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे

सुध भानवेपोटी, आक्सापोटी आम्ही कुणाचेही वाईट करणार नाही. पण जो कुणी कायदा मोडेल, त्याला आम्ही सोडणार नाही, असे प्रतिपादन मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांनी विधानसभेत केले. एकनाथ शिंदे म्हणाले, चांगल्याला चांगले म्हटलं पाहिजे. विरोधकांचे विरोपट पलॉप होत चालले आहेत. विरोधकांची स्क्रिप्ट एकच असते. दीड वर्षात अनेक कल्याणाकारी योजना आणल्या. पक्ष चोरला, चिन्ह चोरला असा थेटथयाट सुरु आहे. एकच स्क्रिप्ट वाचून काय होत नाही. स्वार्थसाठी विचार विकलेल्यांचा कांगावा सुरु आहे, असा टोला शिंदेनी ठाकरेंच नाव न घेता लगावला. शिंदे म्हणाले, जनतेसाठी अनेक योजना करण्यावर सरकारचा भर आहे. हे चोरलं ते चोरलं सारखं कशाता म्हणायच ? मोदीनी अनेक योजना आणल्या. उद्देव ठाकरेनी पक्षाच्या खात्यातून ५० कोटी घेतले. या प्रकरणाची चौकशी सुरु आहे. मर्दासारखं बोला, जाहिरपणे बोला, अशीही टीका त्यानी विरोधकांवर केली. कोस्टल रोड पालघरपर्यंत नेणार आहे. विरोधकांनी राज्याचा भ्रमनिरास केला. सत्य मांदायाचं सोडून आणि जे चांगलं आहे ते सोडून विरोधकांनी फक्त टीकीली. सरकार कुठे काय पडतयं, हे सांगावे. विरोधक जे वाईट आहेत, तेच उचलतात. एकनाथ शिंदे पुढे म्हणाले, अशोक चव्हाण देखील आमच्यासोबत आले. मोदी गंतव्यवर विश्वास आहे. मोदीवर काम असल्याने अजित पवारदेखील आमच्यासोबत आले. मोदींच काम बघून लोक सरकारमध्ये येते आहेत. आम्ही कोणाला बोलवत नाही, पण नेते येतात. विधीमंडळाचं कामकाज फेस्क्रूकरव करता येत नाही. सकाळी सोबत असलेला नेता सोबत राहिल का ?

</

अजूनही लोकशाही वाचवू शकतो..

संपादकीय....

रस्सीखेच आणि रणांगण

रस्सीखेच आणि रणांगण मजा आहे बाबा तुमची. येते ५० ते ६० दिवस राज्यात आणि देशात निवडणुकांची धामधूम असणार आहे. कोण कोणाशी लढणार? कोण किती जागा लढवणार? कुणाची कुणाबरोबर लढत होणार? कोण कोणाचा खेळ बिघडवणार? हे सर्व तुम्हाला दररोज पाहायला मिळणार आहे. राजकीय पक्ष सध्या जागावाटप प्रकरणामध्ये गुंतलेले आहेत. त्यामुळे त्यांना तर श्वास घ्यायलासुद्धा वेळ नाही. आपले स्वतःचे, कुटुंबीयांचे, कार्यकर्त्यांचे, पक्षाचे भवितव्य कसे असेल हे ठरवण्याची कसोटी राजकीय पक्षांपुढे आहे. युती, आघाडी यांच्या बैठकांवर बैठका दिवस-त्रात्र सुरु आहेत. कधीही टीक्ही सुरु केला किंवा पेपर उघडला तर पत्रकार परिषदेत कोण काय बोलले याविषयी घमासान सुरु आहे. विशेषत: सध्या असलेल्या केंद्र सरकारच्या विरुद्ध काय आखणी करता येईल याचा विचार करता करता विरोधी पक्षांचे डोके बधिर होऊन गेले आहे यात शंका नाही. देशपातळीवरील आघाडी करण्याचा प्रयत्न केला. परंतु त्यामध्ये फारसे यश आलेले दिसत नाही. हा सगळा गहजब आणि गदारोळ सुरु असतानाच पंतप्रधान मोदी देशाच्या विविध भागांमध्ये जाऊन 'अब की बार चारसौ पार', अशी गर्जना करतात आणि विरोधकांचे निवडणूक लढविण्याचे नीतिधैर्य खलास करून टाकतात हे आपण नेहमी पाहात आहोत. तुम्ही म्हणाल, यात आमची काय मजा? अहो मजाच मजा आहे. पहिली गोष्ट म्हणजे जनतेचा भाग म्हणून तुमच्यावर सोयी-सवलतींची लयलूट केली जात आहे. विशेषत: महिला वर्गाला सवलती देण्यावर जास्त भर आहे. जेव्हापासून देशातील महिला या स्वतंत्रपणे मतदान करत आहेत, तेव्हापासून महिलांचे महत्त्व वाढत आहे. आता महिला या सजग, सावध आणि स्वकर्तृत्वावर उभ्या असल्यामुळे पतीने कुणालाही मतदान केले तरी आपण कोणाला मतदान करायचे हे तिने निश्चित ठरवलेले असते हे हेरूनच पंतप्रधान मोर्दींनी गेल्या दहा वर्षांत महिलांसाठी अनेक योजना सुरु केल्या आणि त्या राबवून दाखवल्या. काही राज्यांमध्ये झालेल्या निवडणुकांमध्ये असे दिसून आले आहे की, महिला वर्ग हा फार मोठ्या प्रमाणावर स्वतंत्रपणे मतदान करत असतो आणि त्यांचा कल नरेंद्र मोदी यांना मतदान करण्याचा असतो. लोकसभेला मतदान करताना राष्ट्रीय पातळीवरील प्रश्नांचा विचार केला जातो आणि तो करण्याइतका भारतीय मतदार सुन्न आहे हे आपल्याला दिसून आले आहे. जागावाटप करताना रस्सीखेच हा शब्द वापरला जातो. याचे कारण म्हणजे जास्तीत जास्त जागा आपल्या पक्षाच्या पदरात पाहून घ्यायच्या, जेणेकरून आपले जास्तीत जास्त खासदार निवडून येतील आणि पुढील केंद्र सरकारमध्ये आपल्याला काहीतरी भूमिका घेता येईल, असा प्रत्येकाचा प्रयत्न असतो. यामध्य काही गफलत झाली तर भारतीय राजकारणामध्ये एक अद्भुत प्रकार आलेला आहे आणि तो म्हणजे मैत्रीपूर्ण लढत. मैत्रीपूर्ण लढत म्हणजे समजा, एखादी जागा आपल्याला मिळाली नाही तर त्या जागेवर आपल्या पक्षाचा उमेदवार उभा करून दोघांनी मिळून मैत्री करत करत समोरच्याला लढत देणे असा असावा. अशी सगळी गंमत जंमत येथे दोन महिने सुरु असणार असल्यामुळे तुम्हाला, आम्हाला म्हणजेच आपण जनतेला मनोरंजनाची काहीही कमतरता भासणार नाही ते दिल्ली.

देशमध्ये हुक्मशाही कशी बळकट होत आहे याची जाणीव आता लहान लहान लेकरांनाही होत आहे. लोकशाहीची हत्या करून हुक्मशाही लादप्याची प्रक्रिया खुप दिवसापासून सुरु आहे. हुक्मशाही किंवा लोकशाही ची हत्या एका दिवसात, एका वर्षात झाली नसुन ती हळ्ळूलू करण्यात येत आहे. लोकशाही ची हत्या करण्यामध्ये एकाच पक्षाचा, एकाच नेत्याचा हात नसुन एक व्यवस्था वेगवेगळ्या भ्रष्ट नेत्यांवर दबाव टाकून लोकशाही ची हत्या करण्यासाठी सहभागी करून घेत आहे. जनतेच्या नावाचे हजारो करोडो रुपये लाटून भ्रष्टाचार केलेले नेते स्वतः ची संपती वाचवण्यासाठी ईडीच्या भिटीने आपल्याच हाताने लोकशाही ची हत्या करण्यासाठी प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष मदत करत आहेत. जी विषमतावादी व एकहाती व्यवस्था उलथून टाकून डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या माध्यमातून देशात समतावादी व जनकल्याणाची लोकशाही स्थापण झाली. हि लोकशाही विषमतावादी व एकहाती सत्तेची फळे चाखणाऱ्या आणि लोकांना अज्ञानी ठेवून अंधविश्वास, पांखड आणि विषमतेची पेरणी करून माणसाचे हक्क अधिकार नाकरून माणसाला सार्वजनिक ठिकाणी पाणी पिण्यापासून दुर ठेवणाऱ्या, माणसाला माणसाच्या स्पशाने विटाळ होतो असे मानणाऱ्या निच मानसिकतेच्या लोकांना खटकत आहे. लोकशाही मुळे सर्वजन समान झाले सर्वाना समान सधी निर्माण झाली. कालपर्यंत शेती करणारा कुणबी, मठके घडवणारा कुंभार, बाग काम करणारा माळी, मेलेली जनावरे वढणारा मांग महार, स्वच्छता करणारा भंगी, घरे बांधणारा गवंडी, कपडे धुणारा धोबी, शेव्या मेंद्या राखणारा धनगार, जगलात भटकंती करणारा आदिवासी अशा सगळ्या अठरा पगडजाती च्या लोकांना कोणत्याही प्रकारचा भेद न करता माणसू म्हणून ओळख निर्माण करून तर दिलीच परंतु पिढ्यानपिढ्या एकच व्यवसाय करून गुलामी जिवन जगण्याची बेडी तोडून संसद, राज्य विधीमंडळ, न्यायमंडळ, प्रशासन प्रत्येक क्षेत्रात जाऊन देशाचा कारभार करण्याची ताकत संविधानाच्या रुपाने डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांनी भारतीय नागरिकांना दिली.लोकांनी शिक्षण घेऊ नये, माणसाने माणसाजवळ ही येऊ नये

अशी निच माणसिकता असलेल्या लोकांना एवढ्या व्यापक जनकल्याणाची लोकशाही व लोकशाहीने प्रदान केलेले हक्क अधिकार कर्से पचणी पडणार? म्हणून त्यांनी सुरवाती पासुन च लोकशाही समाजात रुजुच नाही, आणि लोकशाही मध्येही एकाच वर्णातील भले व्हावे यासाठी प्रयत्न करत होते. हजारे वर्षांपासून शिक्षण, हक्क-अधिकार, माणूस म्हणून नाकारले होते. लोकांना विकासापासून दुर ठेवले होते. संविधानात डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांनी जरी सर्व जनतेचा सर्वांगीण विकास व्हावा म्हणून तरतूद केली असेल परंतु लोकशाही ची अंमलबजावणी ज्या लोकांच्या हाती होती त्या लोकांनी लोकशाही चे गांभीर्य लोकांपर्यंत पोहचूच दिले नाही. फक्त बोटाला शाही लावायची अर्थात निवडण्याकी पुरतीच लोकशाही मर्यादित करण्याचा प्रयत्न केला गेला. संविधानाने लोक शिकु लागले, नोकरी मिळवू लागले परंतु शिकलेल्या व नोकरी लागलेल्या लोकांनी संविधान कधी समजून घेतलेच नाही. संविधानाने शिक्षण नोकरी मिळणाऱ्या लोकांनी च संविधानाता विरोध करून एकाच वर्णाची गुलामी करण्यात धन्यता मानली आणि आपली वैचारिक पातळी एकाच वर्णाच्या पायावर ठेवली. संविधान बाबासाहेब आंबेडकर यांनी लिहले म्हणून तरी फक्त बोंदू लोकांनी सुरवाती पासुन संविधान व हक्क अधिकारी याबाबत उघडपणे आणि ताकदीने भुमिका घेतली. बाकीच्या डोक्यात तर आजही संविधान आणि डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या बद्दल प्रचंड अज्ञान आहे. संविधानाने हक्क अधिकार, माणवी स्वातंत्र्य दिल्याने आजचे वैभव आले हेच बच्याच लोकांना पचत नाही. आणि संविधान डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांनी लिहले आणि ते लागू झाले म्हणून जळफळाट होऊन बुद्धीने मागास लोकांची आजही कमी नाही. संविधान व लोकशाही धोक्यात आल्याने लोकांच्या समस्या खुप वाढल्या आहेत. आता लोक सामाजिक समस्येवर बोलत आहेत, सरकार विरोधात आवाज उठवत आहेत. परंतु पैशाचा आणि सत्रेचा दुरुपयोग करून आमदार खासदार कधी पक्षांतर करतील आणि सत्य बोलून लोकांना जागृत करण्याऱ्यांना कधी गोळी लागेल किंवा तुरंगात जावे लागेल हे सांगताच

येत नाही. म्हणून समस्या अजून जटील होत आहेत. समस्या जटील झाल्याने लोक रस्त्यावर उतरुन लोकशाही व हक्क अधिकार याविषयी बोलत आहेत. निवडणुकीच्या माध्यमातून देशातील व्यवस्था बदलुन लोकशाही चे जतन व्हावे असेही ब्याच लोकांना वाटत आहे. परंतु जनमत विरोधात असताना इव्हीएम च्या माध्यमातून निवडणूक जिकून हुक्मशाही मजबूत करण्याचा प्रयत्न सुरु आहे. इव्हीएम बंद केली तर व्यवस्थेला खुप मोठा धक्का बसणार परंतु निवडणूकीमध्ये भ्रष्टाचार करून सत्ता हाती घेऊन लोकशाही संपुष्टात आणण्याचे नियोजन सुरु आहे. सरकाराला प्रश्न विचाराने, सरकारच्या चुकीच्या ध्येयधोरणावर बोलणे गुन्हा होत आहे. सतेचा दुरुपयोग करून सर्व स्वायत्त संस्थेला हाताशी धरून सरकारच्या मर्जने काम करून घेतले जाते. सर्वोच्च न्यायालयाच्या विधानावर सरकार कडुनच ट्रोल केल्या जाते, भ्रष्टाचारी लोकांना सतेसाठी एकत्र केले जाते. आमदार खासदार यांच्या वर अमाप खर्च तर सर्वसामान्य लोकांच्या शिक्षण, रोजगार आणि आरोग्यासाठी निधीच नसतो, तलाड्यापासुन तर सविवा पर्यंत कोणतेही काम पैसा दिल्या शिवाय होत नाही. सर्व सामान्य लोकांना त्यांच्या हक्काचे काम करून घेण्यासाठी चकरा मारून लाच द्यावी लागते. प्रत्येक राज्यात सर्व सामान्य जनता सरकार विरोधात मोठमोठे आंदोलन करत आहेत. ते आंदोलन दडपून टाकण्यासाठी आंदोलकांवर खोटे गुन्हे दाखल करण्यात येतात, शेतकी आंदोलकांना अडवण्यासाठी सिंमेटचे अडथळे, खिळे, अशुधुर, थंडे पाणी, पोलिसांचा वापर केला जातो. आंदोलकांची चौकशी साठी एस आयटी तयार होते. परंतु लुट्रे, खुनी हे लोक राजकीय नेत्यांच्या आशिर्वादाने मोकाट फिरतात त्यांच्या साठी चौकशीचे तिनतेरा असतात. एकंदरीत लोकशाही बाजूला सारून हुक्मशाही ची सुरवात झालेली आहे. परंतु आपण अजूनही लोकशाही वाचवू शकतो. सर्वांनी जात धर्म, पक्ष बाजूला सारून एकत्र येणे आवश्यक आहे. लोकशाही वाचवण्यासाठी एकमेव व प्रभावी उपाय म्हणजे सत्ता परिवर्तन होय. आणि सत्ता परिवर्तन तेव्हा च शक्य आहे जेव्हा इव्हीएम बंद होईल.

परंतु इव्हीएम बंद होऊ नाही म्हणून सर्वोत्तोपरी प्रयत्न भाजपने केले आहेत. अशा परिस्थितीत लोकशाही वाचायला पाहिजे असे ज्यांना वाटते ते लोक, राजकीय पक्ष यांनी येणाऱ्या निवडणुकीत प्रत्येक मतदारसंघात किमान पाचशे उमेदवार उभे करून निवडणूक आयोगाला बँलेटपेपरवर निवडणूक घेण्यासाठी भाग पाडावे. सर्व जन लोकशाही वाचवण्यासाठी एकत्र आले आणि इव्हीएम नको असेल तर प्रत्येक मतदारसंघात पाचशे उमेदवार उभे करणे काही मोठी गोष्ट नाही. असे केल्याने इव्हीएम बाजूला करून बँलेटपेपरवर निवडणूक घ्यावी लागेल. आणि बँलेटपेपरवर निवडणूक झाली की भ्रष्टाचारी टोळी व लोकशाही विरोधी टोळीला घरचा रस्ता दिसल्या शिवाय राहणार नाही. बँलेटपेपरवर निवडणूक झाली तर चारशे सोडा चाळीसह लोक निवडणूक येणार नाहीत. लोकशाही विरोधी लोक जर सभागृहात च गेले नाही तर किमान सभागृहात गेलेले लोक लोक हिताचे काम करून जनतेचे हक्क अधिकार अबाधीत ठेवून संविधान व लोकशाही चे संरक्षण तरी करतील. म्हणून देशातील प्रत्येक लोकसभा मतदारसंघात पाचशे पेक्षा जास्त उमेदवारांनी अर्ज भरून निवडणूक आयोगाला बँलेटपेपरवर निवडणूक घेण्यासाठी मजबूर केले तर नक्कीच लोकशाही वाचवण्यासाठी हातभार लागेल. परंतु नकारात्मक विचार करून आपण केल्याने काय होईल असे बोलुन दुर्लक्ष केले तर एक गोष्ट लक्षात घ्यावी याच विचार आणि आचाराने सुर्वण लोकशाही असुनही हुक्मशाही चे चटके सहन करावे लागत आहेत. जाती धर्माचे आणि हुक्मशाही ला पोषण वातावरण हाणून पाडून, जाती धर्मात तेढ निर्माण करण्याचा निच लोकांना बाजूला सारून आपण देश व देशातील जनतेसाठी लोकशाही वाचवण्यासाठी एकत्र आलो तर अजूनही लोकशाही वाचवू शकतो.

विनोद पंजाबराव सदावर्ते
समाज एकता अभियान
रा. आरेगांव ता. मेहकर
मोबाला: ९१३०९७९३००

डब्ल्यूटीओ'ला विरोध का?

‘गेल्या काही दिवसांपासून हमीभावांसाठी सुरु असलेल्या पंजाब आणि हरियाणातील शेतक-यांच्या आंदोलनामध्ये एक प्रमुख मागणी करण्यात आली असून त्यामध्ये जागतिक व्यापार करारातून भारताने कृषीक्षेत्र बाहेर काढावे असा शेतक-यांनी आग्रह धरला आहे. यामाचे कारण म्हणजे डब्ल्यूटीओचा सदस्य असल्यामुळे भारताला देशांतर्गत कृषीक्षेत्राला अनुदान देण्यावर मर्यादा येत आहेत. वास्तविक, डॉ. स्वामिनाथन यांनी ही बाब त्यांच्या अहवालात नमूद केली होती. परंतु जी जागतिक व्यापार संघटना भारतातील अनुदानावर आक्षेप घेऊन दबाव आणण्याचा प्रयत्न करत आहे ती अमेरिकेसह प्रगत पाश्चिमात्य राष्ट्रांमध्ये देण्यात येणा-या सबसिडीबाबतही बोलताना दिसत नाही. आजवरच्या भारतातील सरकारांनीही अमेरिकेच्या दबावामुळे डब्ल्यूटीओच्या अंशदानाबाबतच्या आक्षेपाला विरोध केला नाही. त्यामुळे शेतकरी आता या करारातून बाहेर पडण्याची मागणी करत आहेत. त्या काही दिवसांपासून पंजाब आणि हरियाणामधील शेतक-यांनी सुरु केलेल्या आंदोलनादरम्यान हमीभावाच्या कायद्याबोरेबरच एक महत्त्वपूर्ण मागणी करण्यात आली आहे. ती म्हणजे भारत सरकारने जागतिक व्यापार संघटनेनून कृषीक्षेत्राला बाहेर काढावे. अलीकडे च संयुक्त किसान मोर्चाने २६ फेब्रुवारी हा दिवस ‘डब्ल्यूटीओ क्लिट डे’ म्हणून पालण्याचे आवाहन केले होते. या शेतक-यांनी डब्ल्यूटीओ छोडो आंदोलनही केले. त्यामुळे जागतिक व्यापार संघटनेचा मुद्दा राष्ट्रीय पटलावर पुन्हा एकदा चर्चेत आला असून तो समजून घेणे गरजेचे आहे. भारत सरकार किमान आधारभूत किमतीवर देशातील शेतक-यांकडून गहू आणि तांदवाची खरेदी करत असते. डब्ल्यूटीओच्या म्हणायानुसार, यासाठी भारत सरकार मर्यादेपेक्षा अधिक हमीभाव देऊ करत आहे. त्याचबरोबर १९८६ आणि १९८८ मध्ये भारत सरकारला जी १० टक्के सबसिडी देण्याची अट घालण्यात आली होती त्यापेक्षा भारतात शेतक-यांना अधिक अंशदान दिले जात आहे. त्यावर जागतिक व्यापार संघटनेने आक्षेप घेतला आहे. आतापर्यंत पीस क्लॉजअंतर्गत या सबसिडीसाठी सवलत देण्यात आली होती; पण आता ही सवलत देण्यास डब्ल्यूटीओची तयारी नाहीये. त्यामुळे शेतक-यांना वाढीव एमएसपी देणे आणि हमीभावात शेतमालाची खरेदी करणे अडचणीचे ठरू शकते. हे लक्षात घेऊन पंजाब आणि हरियाणातील शेतक-यांनी उपरोक्त मागणी केली आहे. भारतात शेतक-यांना दिली जाणारी सबसिडी कमी करण्यासाठीचा डब्ल्यूटीओचा हा कावा शेतक-यांना मान्य नाही. जागतिक व्यापार संघटनेच्या मते, भारतात एकूण गहू १०० रुपयांचा पिकत असेल तर जास्तीत जास्त १० रुपये सबसिडी देता येईल. सकल देशांतर्गत उत्पादनाच्या १० टक्के अशी त्याची मर्यादारेषा आखुन दिली आहे. सध्या ही मर्यादा भारताने ओलांडल्याचे डब्ल्यूटीओने म्हटले आहे. वास्तविक, सद्यस्थितीत युरोपमधील ८ देशांमध्ये शेतक-यांची आंदोलने सुरु आहेत. या देशांचीही हीच मागणी आहे की, आमचा उत्पादनखर्च वाढत असत त्यापासांगत भाव वाढत नाहीरेत तर्फेन

World Trade Organization (WTO)

[wər(-ə)l'd trād
'ör-gə-nə- 'zā-shən]

An international institution
that oversees the rules
governing global trade.

 Investopedia

जस्तू वाप्रनागत नाय पाडा नहयो. तरतु
सरकार सबसिडी वाढवत नाहीये. उलट आजूबाजूच्या देशांमधून
स्वस्त दरात धान्याची आयात करून पुन्हा भाव पाडले जात
आहेत. तसेच पर्यावरण करासारखे विविध कर शेतक-यांवर लादले
जात आहेत. म्हणजेच युरोपियन शेतक-यांच्या सबसिडी कमी
झालेल्या नसून ते वाढवून मागातहेत. अशा परिस्थितीत जर
भारताने आपल्या शेतक-याना असणारे सबसिडीचे संरक्षण काढून
टाकले तर तो अधिक अडचणीत येऊ शकतो. डब्ल्यूटीओला
नेमके हेच हवे आहे. १९९५ मध्ये जागतिक व्यापार संघटनेची
स्थापना झाली. तेहापासून प्रगत राष्ट्रांमधील शेतक-यांची सबसिडी
कमी झालेली नाही, ही वस्तुस्थिती आहे. मग भारतातील
सबसिडीवर त्यांचा आक्षेप का, असा शेतकरी आंदोलकांचा सवाल
असून त्यासाठी ते यातून शेतकीकर्त बाहेर काढावे अशी मागणी करत
आहेत. शरद जोशी आणि त्यांच्या समर्थकांनी मुक्त अर्थव्यवस्था,
डंकेल प्रस्ताव किंवा १९९५ मध्ये झालेली जागतिक व्यापार संघाची
स्थापना या सर्वांविषयीच्या कवीकल्पना मांडून दाखल्या.
जागतिकीकरणमुळे, खुल्या अर्थव्यवस्थेमुळे जगाचा बाजार खुला
होणार आहे. त्यातन श्रीमंत देशातील शेतक-यांची अनदाने कमी

त्यामुळे ही जबाबदारी भारतसारख्या देशाची आहे. याबाबत ब्राझीलचे उदाहरणही लक्षात घ्यायला हवे. ब्राझीलने अमेरिकेच्या कापूस सबसिडीवर आक्षेप घेतला आणि शेवटी अमेरिकेला ब्राझीलचे म्हणणे मान्य करावे लागले. त्यातून आपापसांत समझोता करून अमेरिकेने ब्राझीलला त्यांच्या कापूस उत्पादकांचे जे नुकसान होत आहे, त्याच्या भरपाईसाठी एक आर्थिक पैकेज दिले. अशा पद्धतीने एकीकडे अमेरिका गरीब-गरजू देशांचा फायदा घेत आहे आणि दुसरीकडे जिथे झुकायचे आहे तिथे सौम्य धोण अवलंबत आहे. भारतातील शेतकीरी आज एमएसपीसंदर्भात कायद्याची मागणी करत आहेत. पण त्याला डब्ल्यूटीओचा अडथळा येणार असल्याने ते यातून बाहेर पडण्याची मागणी करत आहेत. या पार्श्वभूमीवर भारत सरकारने आपल्या देशातील सबसिडीला मान्यता देण्याबाबत आग्रही भूमिका मांडणे गरजेचे आहे. पण तशी भूमिका मोदी सरकार घेत नाही. आपल्याकडे डॉ. स्वामिनाथन यांच्या अहवालाची सातत्याने चर्चा होत असते. पण त्यांनीही डब्ल्यूटीओमध्ये आपल्याला सबसिडीसंदर्भात अडवण येऊ शकते, हा धोका मांडलेला आहे. मळात. १९४८ मध्ये स्थापन झालेल्या जनरल

हातारा. नरा सरपगर रऱ्युक्त बघवेश्वरा डालते
बाजारात विकून रुपयाचे अवमूल्यन थांबवत आहे. पण परदेशात
शिक्षणासाठी जाणा-यांसाठी ते योग्य आहे; परंतु शेतक-यांना
याचा काहीही फायदा नाही. वास्तविक, रुपयाचे अवमूल्यन
झाल्यास डब्ल्यूटीओच्या नियमांमध्ये राहनन्ही आपला माल स्वस्तात
जागतिक बाजारात जाऊ शकतो. त्यामुळे डब्ल्यूटीओला बायपास
करण्यासाठी रुपयाच्या अवमूल्यनाचा मार्ग प्रभावी ठरू शकतो.
मागील काळात चीने हा मार्ग अवलंबला होता. अमेरिकेने रेनमिबी
(युआन)चे अवमूल्यन केल्याबद्दल आक्षेपही घेतला होता. याबाबत
मी अनेक अर्थतज्जनांना नेहमी विचारत आलो आहे की, व्हिएतनाम
हा भारतासारखा विकसनशील देश आह. व्हिएतनाममध्ये कस्युनिस्ट
शासन आहे. त्यांच्या डॉन या चलनाचा विनियम दर एका डॉलररच्या
तुलनेत २३ हजारांवर गेला आहे. इतके अवमूल्यन होउनन्ही त्यांचा
विकास होऊ शकतो, मग आपण आपल्या रुपयाचे अवमूल्यन का
करत नाही? त्याबाबत एवढा स्वाभिमान का बाळगतो? या सर्वांचा
विचार केल्यास पंजाबच्या शेतक-यांची मागणी ही योग्यच आहे,
असे वाटते.

ऐका जरा

आयुर्वेदामध्ये शिर अर्थात मानेच्या वरच्या भागाला उत्तमांग म्हटलेले आहे. कारण तेथे मेंदू तर असताच, बरोबरीने महत्वाची सगळैच ज्ञानेद्येय याच जागी असतात. या ज्ञानेद्यिणां जपणे सोपे जावे यासाठी कदाचित ही व्यवस्था असावी. बाहेरच्या जगात, बातावरात व एकूणच आजूबाजूला काय चालतेले आहे हे कळण्यासाठी ज्ञानेद्येय खूप महत्वाची असतात. याच ज्ञानेद्यिणांमधूले एक महत्वाचे इंद्रिय आहे ते म्हणजे कान. कान ऐकैण्यांचे काम करतात. कार्डियोग्राफ्या अर्थात कानाच्या रचनेचा विचार केला तर बाहेर दिसणाऱ्या भागाना कर्णपाणी म्हटले जाते व जेथे ऐकू येते त्या कानाच्या आतल्या भागाला कर्णपाणी म्हटले जाते. कानाच्या भागाबद्दल सांगत असताना आयुर्वेदामध्ये कर्णशळकुली, कर्णपुत्रक असे दोन भाग सांगितलेले आहेत. त्याचबरोबरीने तेथे तरुणास्थी असते, सिरा असतात, धमन्या असतात, पेशी असतात व सगळ्यांत महत्वाचे म्हणजे विद्रूमर्म असते, अगदी साया सोया शब्दात सांगयचे झाले तर अपले श्रवणेद्यिंग कुळंडी मारल्यासारखे गोलाकार नवीसारखे व पोकळ असते. त्यामुळे त्यावर आकाशतत्त्व व वातदोषाचे प्रभूत्व जास्त प्रमाणात असते. कानाची पाली सगळीकडून येणारे आवाज एकत्र करून कानाच्या आत जाऊन केंद्रित करायला मदत करते. येथे अनेक मर्मही असतात. म्हणून हलक्या हाताने कानाच्या पालीवर मसाज केल्याने किंवा थोडे तेल लावल्याने रिलेंक्स व्हायला मदत मिळते हा अनेकांचा अनुभव आहे. कान टोचणे हे एक महत्वाचे क्युपंकर आहे. कैंडियोग्राफ्या असतात. कानाची पाली संबंधित असल्यामुळे शरीरात कुठलाही वाताचा दोष उत्पन्न झाला तर कानात वैगेवगव्या प्रकारचे त्रास सुरु होऊ शकतात. कर्णशूल (कान दुखणे), कर्णनाद (टिनेटस), बाधिर्य (ऐकू न येणे), कर्णकडू (खाचा

सुटणे), क्रिमिकर्णिका (कानात किंडे होणे), कर्णपापक (पू होणे), कर्णशोथ, कर्णर्श, कर्णर्शुद वौरे नाना प्रकारचे आजार कानामध्ये होऊ शकतात. दोषाच्या संलग्नतेच्या अनुसार पित्त, वात व कफज कर्णरोग सुद्धा होऊ शकतात. यातही बाधिर्य व कर्णनाद या दोन्ही आजारांची प्रवृत्ती मोठ्या प्रमाणावर दिसते. आयुर्वेदामध्ये सांगितलेले आहे की, जेव्हा वातदोष एकटा किंवा वातदोष कफाने आवृत्त होऊन कानातील धमन्यांमध्ये अवरोध उत्पन्न होतो तेव्हा बाधिर्य येते. जेव्हा असंतुलित वा प्रकृष्टित वात कानाच्या वाहिन्यात जाऊन थोंबतो तेव्हा कानात ढोल, झांज व शंखनादासारखे आवाज यायला लागतात त्याचा कर्णनाद म्हणतात. कानात दोष येण्याची करणे अवश्याजलकी-कर्णकण्ड्यैर्मरूत। मिथ्यायेगेन स्थस्य कुपितोऽन्यश्च कोणैः ॥ ... सुश्रुत उत्तरतंत्र १. लहान वयापासूनच सतत सर्दी, खोकला, घसा सुजणे, निरिसाळ्या प्रकारची इकेवशनस् होण्याची प्रवृत्ती असणे. २. परिवरामध्ये कर्णबाधिर्य वा कर्णनाद याचा इतिहास असणे. ३. कानात रचनात्पक बिघड असणे. ४. मधुमेह वा अन्य रोगामुळे कर्णेद्यिणांची कर्णक्रमता करी होणे. ५. शारीरिक आधार होणे असते.

सतत इअरबडस, पिना, किलपा वौरे घाटल्याने इजा होणे. ६. कर्डियांची क्षमता कमी होईल अशा प्रकारची ओषधे घेणे. ७. मोठा आवाज ऐकणे, धूनिनेवृष्ण असलेल्या जागेत सतत राहणे. ८. कानात हेडफोन्स घालून सतत मोठ्या आवाजात गाणी ऐकणे. ९. वातदोष वाढेल अशा प्रकारचा आहार व विहार ठेणे. उदा. रात्रीच्या जेवणात जास्त प्रमाणात कडथान्यांचा समावेश असणे, रात्रीचे यागण करणे, योग्य ती काळजी न घेता थंड वात्यात बाहेर पडणे, पायात ग्रस मोजे वौरे न घालणे. १०. सतत मोबाइलचा वापर करणे हेही सध्याच्या काळात बाधिर्याचे कारण ठरते आहे. ११. वय वाढल्यामुळे ही शरीरात वातवृद्धी होत असते, त्यामुळे ही इंद्रियांची कार्यशक्ती कमी होताना दिसते, त्यामुळे ही बाधिर्य येण्याची शक्यता असते. १२. पोहन झाल्यावर कान नीट कोरडे न करणे. कानाची काळजी काळजी काळजी काळजी धेण्यासाठी जन्म झाल्यापासूनच आयुर्वेदामध्ये कानात तेल घालायला सांगितलेले आहे. जेथे जेथे वाताचे असंतुलन होण्याची शक्यता असले तेथे तेलाचा वापर करणे उत्तम असते. कानात तेल घाल नये असे सध्या सांगितलेले जाते. पण आयुर्वेदिकतीत्या सिद्ध केलेले तेल घालायला शुती तेलाचा अनुभव आजपर्यंत अनेकांनी घेतलेला आहे. कानाने कमी ऐकू येण्याची तक्रार असणाऱ्या ८०-८५ च्या व्यक्तींनीही संतुलनचे शुती तेल वापरल्यावर फरक पडल्याचे सांगितले आहे. कानात तेल टाकणे याला आयुर्वेदात कर्णपूरण असे म्हटले जाते. रोज कानात १-२ थंड तेल घालणे उत्तम असतेच, पण शक्य असल्यास वैयांकडे जाऊन कर्णपूरण उपचार करून घेण्याही उत्तम असते.

८५ वर्षीय आईचा वाढदिवस वृद्धाश्रमात साजरा.निराधारांच्या सेवे करिता आर्थिक मदत केली दान.

चिखली – तातुक्यातील भोकर येथे निराधार बेघर घरातून काढून दिलेल्या वयोवृद्ध आजी आजोबाचे हक्काचे घर असलेल्या तुकाराम आश्रय वृद्धाश्रम भोकर येथे आपली आई शकुंतलाबाई प्रभाकर कासारे माजी मुख्याध्यापिका यांनी बयाचे ८५ वर्ष आज पूर्ण केले. आई च्या वाढदिवसाचा निमित्त वृद्धाश्रमातील वृद्धाच्या सेवे करिता पाच हजार रुपये देण्यावर फरसाण वाटप करण्यात आले. आजच्या कलयुगात आपल्या जन्म दात्याचा पायात ग्रस मोजे वौरे न घालणे. १०. सतत मोबाइलचा वापर करणे हेही सध्याच्या काळात बाधिर्याचे कारण ठरते आहे. ११. वय वाढल्यामुळे ही शरीरात वातवृद्धी होत असते, त्यामुळे ही इंद्रियांची कार्यशक्ती कमी होताना दिसते, त्यामुळे ही बाधिर्य येण्याची शक्यता असते. १२. पोहन झाल्यावर कान नीट कोरडे न करणे. कानाची काळजी काळजी काळजी काळजी धेण्यासाठी जन्म झाल्यापासूनच आयुर्वेदामध्ये कानात तेल घालायला सांगितलेले आहे. जेथे जेथे वाताचे असंतुलन होण्याची शक्यता असले तेथे तेलाचा वापर करणे उत्तम असते. कानात तेल घाल नये असे सध्या सांगितलेले जाते. पण आयुर्वेदिकतीत्या सिद्ध केलेले तेल घालायला शुती तेलाचा अनुभव आजपर्यंत अनेकांनी घेतलेला आहे. कानाने कमी ऐकू येण्याची तक्रार असणाऱ्या ८०-८५ च्या व्यक्तींनीही संतुलनचे शुती तेल वापरल्यावर फरक पडल्याचे सांगितले आहे. कानात तेल टाकणे याला आयुर्वेदात कर्णपूरण असे म्हटले जाते. रोज कानात १-२ थंड तेल घालणे उत्तम असतेच, पण शक्य असल्यास वैयांकडे जाऊन कर्णपूरण उपचार करून घेण्याही उत्तम असते.

विचारपूस सुद्धा करायला वेळ नाही. लग्न जाले आई च्या ८५ व्या वाढदिवसाच्या निमित्त फल फरसाण वाटप करून वृद्धाच्या सेवे करिता पाच हजार रुपये आर्थिक मदत केली. त्यांच्या या कार्यासाठी तुकाराम आश्रय वृद्धाश्रमाचे संचालक प्रशांत डोंगरादिवे, संचालिका रूपाली डोंगरादिवे, प्रियांका वानखडे यांच्या सह वृद्धाश्रमातील वृद्ध व सुलोचना महिला आश्रम च्या महिला यांनी आभार येतील तुकाराम आश्रय वृद्धाश्रम येथे आपल्या

मुलांचा मेंदू होईल शार्प आणि सुपरफास्ट, फक्त आहारात या ड्रायफ्रूट्सचा करा समावेश

मुलांच्या रोजाच्या आहारात असावे द्यूत्यापूर्वक

नियंत्रणात राहणे. अक्रोडेमध्ये ओमेगा-३ फॅटी सिड आणि फायरपरू असतात, जे चयापचय वाढवतात. मुलांना अक्रोड करेल अवरोध करून खाल्याच्या ताप्ती उष्णातील कामी होते. तुम्ही मिजवलेले अक्रोड मुलांना रिकाया पोटी देऊ शकता. यामुळे शरीरात ऊर्जा टिकून राहते. २-३ अक्रोड मिजवलून खाचा. बदाम बदामामध्ये फॅट-सॉल्व्यूल व्हिटॅमिन एकदम योग्य प्रमाणात असतात. तसेच त्यामध्ये व्हिटॅमिन ई हे देखील मुबलक प्रमाणात असते. बदाम तुम्ही मिजवलून खाऊ शकता. बदाम भाजून खाल्यासही चविष्ट लागतात. त्याशिवाय बदामाचे दूध यायल्यानीही फायदा होतो.

थायराईडच्या समस्येपासून सुटका हवीये? मग या टिप्स फॉलो करा

आजकाल थायराईडच्या रुग्णांची संख्या दिवसेंदिवस वाढत आहे. जरी अनेक पुरुषांना देखील थायराईडचा त्रास होत असला तरी मात्र, स्त्रियांमध्ये मोठ्या प्रमाणात थायराईडचा त्रास दिसते. हा आजार शरीरातील हार्मोनल असंतुलनामुळे होतो. यामध्ये असंतुलनामुळे महिलांचे पचन, मसिक पाली, मूड आणि वजन यासह अनेक गोर्फीवर परिणाम होतात. जर तुम्हाला थायराईडची समस्या असले तर आपले तुम्हाला थायराईडची काही टिप्सचीही मदत घेऊ शकता. या टिप्स फॉलो करा तुम्ही तुम्हारा प्रमाणात पाणी प्या. शरीर हायट्रेटेड रुग्णे खूप महत्वाचे आहे. तुम्हाचा आहारात फल, भाज्या, शेंगदाणे आणि बिया यांसारख्या अँटी-ऑक्सिडेंयुरुक पदार्थांचा समावेश करा. हे ऑक्सिडेटिव तणाव कमी करते आणि थायराईडच्या आरोग्यासाठीही तुम्हाचे असते. तुम्हाची थायराईड पातळी कमी टिकून खाऊ शकता. बदाम भाजून खाल्यासही चविष्ट लागतात. त्याशिवाय बदामाचे दूध यायल्यानीही फायदा होतो. आयुर्वेदामध्ये कानात तेल घालायला शुती तेलाचा अनुभव आजपर्यंत अनेकांनी घेतलेला आहे. कानाने कमी ऐकू येण्याची तक्रार असणाऱ्या ८०-८५ च्या व्यक्तींनीही संतुलनचे शुती तेल वापरल्यावर फरक पडल्याचे सांगितले आहे. कानात तेल टाकणे याला आयुर्वेदात कर्णपूरण असे म्हटले जाते. रोज कानात १-२ थंड तेल घालणे उत्तम असतेच, पण शक्य असल्यास वैयांकडे जाऊन कर्णपूरण उपचार करून घेण्याही उत्तम असते.

